

Selâmlaşmayı Yaygınlaştırın!

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîhi kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn Muhammedini'l-Mustafâ ve âlihî ve sahibihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd:

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve âlihi ve selleme teslîmen kesîrâ. Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

*إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنَ الْمَجْلِسِ فَلْيُسَلِّمْ، فَإِنَّهُ يُكْتَبُ لَهُ
أَلْفٌ حَسَنَةٍ، وَيُقْضَى لَهُ أَلْفٌ حَاجَةٍ، وَيَخْرُجُ مِنْ
ذُنُوبِهِ كَيَوْمٍ وُلِدَتْهُ أُمُّهُ.*

İzâ kâme ehadüküm mine'l-meclisi fe'l-yüsellim fe-innehû yüktebü lehû elfü hasenetin ve yukdâ lehû elfü hâcetin ve yahrucu min zünûbihî ke-yevme veledethü ümmühû.¹

Revâhu Ebu'ş-Şeyh an Ebû Hüreyrete radiyallahu teâlâ anhâ.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allahu Teâlâ hazretlerinin selâmı, rahmeti, bereketi, ihsanâtı, ikramâtı, nimetleri dünyada âhirette üzerinize olsun. Allahu Teâlâ hazretleri iki cihan saadetine cümlelerinizi nâil eylesin.

Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz hazretlerinin her birisi cevherler gibi olan kıymetli hadîs-i şerîflerini okumak ve dinlemek üzere toplandık.

Okuduğumuz hadîs-i şerîflerin Arapçasını, kaynaklarını merak edenler olabilir diye her zaman söylüyoruz; bugünküler 57. sayfanın onbirinci hadîs-i şerîfi ve devamıdır.

¹ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 145, r. 25436.

Dersimizin başında Arapçasını okumuş olduğumuz hadîs-i şerîfi, Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* rivayet etmiş diye söylediğimiz hadîs-i şerîfi ve tercümesine başlıyoruz.

İzâ kâme ehadüküm mine'l-meclisi.
“Sizden biriniz toplantı yerinden, başkalarıyla beraber oturduğu yerden kalktığı zaman...”

Meclis demek, “toplantı yapılan, oturulan yer” demek; yoksa Büyük Millet Meclisi gibi bizim hatırımıza gelen bina, sıralar, kapılar, nöbetçiler hatıra gelmesin. Üç kişi bir kenara otursa, çimenin üstüne otursa bile orası meclis olur; aslında “toplantı yeri, oturma yeri” demek. Bir kimse birkaç kişiyle beraber oturuyor; tamam, orası meclis olur. Ne demek?

Mahalli cülûs demek, “oturma yeri” demek.

Kelimelerin lisanlara geçtiği zaman mânalarında değişmeler olur, onları bilmek lazım.

“Sizden biriniz oturma yerinde arkadaşlarıyla oturduğu yerden kalktığı zaman...”

Arkadaşlarıyla olmasa olmaz mı?

İnsan bir yere otursa orası yine meclistir. Benim şimdi meclisim burası. Ben kendim şimdi minberin üstüne cülûs etmişim, oturmuşum; burası benim meclisim. Bir kişinin de meclisi olur. Padişahın meclisi tahtıdır; meclis yani oturduğu yer tahtıdır.

Ama burada birkaç kişi olduğunu anlıyoruz.

Neden?

İzâ kâme ehadüküm mine'l-meclisi.
“Sizden biriniz oturma yerinden kalktığı zaman...” *Fe'l-yüsellim.* “Selam versin.”

Demek ki selam verecek insanlar da var.

“Birkaç kişiyle beraber oturulmuş olan yerden sizden biriniz kalktığı zaman...” *Fe'l-yüsellim.* “Selam versin.”

Ne diyecek?

En kısası; *es-selâmu aleyküm* der. Ondan sonra da selâmın daha sevaplı şekillerini de

söyleyebilir. *es-Selâmu aleyküm ve rahmetullâh; rahmetullâh*'ı ekliyoruz. Daha sevap. *es-Selâmu aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtühû* gibi...

“Selam versin.” diyor.

Sebebini de şöyle açıklıyor sevgili Efendimiz, Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri:

Fe-innehû. “Çünkü.” Yüktebü lehû elfü hasenetin. “Bu selâmından dolayı ona bin hasene yazılır.”

1000, 999'dan sonra gelen rakam.

es-Selâmu aleyküm diye selam verdi diye bin tane hasene yazılır.

Ve yukdâ lehû elfü hâcetin. “Ve onun bin tane hâceti görülür.”

Hâcet demek, “ihtiyaç duyduğu şey” demek. “Yapılsa, olsa da işim yürüse” diye istediği her şeye “hâcet” derler.

“Allah tarafından bin tane hâceti reva edilir, işi görülür, istediği ihtiyaç duyduğu şey verilir.” demek.

Ve yahrucu min zünûbihî. “Ve bu adam günahlarından çıkar.” *Ke-yevme veledethü ümmühû.* “Annesinin onu doğurduğu gündeki gibi çıkar.”

Bebek annesinden doğduğu zaman nasıl oluyor; sıfır günahlı, bebek daha, yavru, daha dünyaya yeni geliyor, hiç günahı yok; hiçbir suçu, kabahati, günahı yok. İnsan masum ve İslâm fıtratı üzere doğmuş oluyor. İnsan böyle çıkar.

Ne güzel... Allah'ın ikramları ne kadar çok üzerimizde!.. Ne mutlu bize ki elhamdülillah müslümanız! Bu ikramlar başkasına yok. Oturduğu yerden kalkıyor, *es-selâmu aleyküm ve rahmetullâh* diyor veya *es-selâmu aleyküm* diyor...

Bazı kimseler, ben gezdiğim yerlerden hatırlıyorum; bir yere girdiğin zaman *es-selâmu aleyküm* diyorsun, anlıyorlar, tamam; *ve aleyküm selam.* Kalkıp da *es-selâmu aleyküm* deyip gideni anlamıyorlar; “Hoppala... Bu yeni gelmedi ki, giderken niye selam veriyor?” İşte bundan selam veriyor. Bilmiyorsan öğren, bak hadîs-i şerîfte böyle bildiriliyor.

Bizde bir toplantı yerine girildiği zaman da selam verilir, dönüp çıkıldığı zaman da selam verilir. Bu hadîs-i şerîften bunu öğrenmiş oluyoruz ve ne kadar sevap kazandığımızı anlıyoruz.

Muhterem kardeşlerim!

Zaten biz cenneti nasıl kazanabiliriz? Cennete biz nasıl girebiliriz de cennette bir karış toprağımız nasıl olabilir? O incili, mercanlı, yakutlu, zümrütlü, zebercetli köşklere nasıl sahip olabiliriz?

Olamayız.

Parasını nasıl ödeyeceğiz? Mümkün mü?

Ödeyemeyiz.

İşte Allah böyle sevaplar veriyor veriyor, bunları biriktiriyor biriktiriyor; insan oraya gittiği zaman Allah... köşkler, havuzlar, hûriler, hizmetçiler, nimetler, izzetler, itibarlar... Her şey öyle oluyor. Allah'ın lütfundan... Allah biraz da kendisinin yaptığı gayrete bağlamış. Hepsi Allah'ın lütfundan ama biraz da çalışsın diye, “Şöyle yaparsan veririm, böyle yaparsan veririm...” diye... Sebepsiz değil; kul biraz kendisi hüsnü niyetini

göstersin, biraz müslüman olsun, biraz gayrete gelsin, biraz çalışsın, olur olmaz olmasın diye...

Ama yine düşünecek olursak; neden böyle bir selâma Allah çok sevap veriyor, muhterem kardeşlerim, onu da biraz düşünelim! “Selam küçük bir şey mi, değil mi?” diye düşünelim.

a. Selâmı Yayın!

Peygamber Efendimiz Medine’ye gittiği zaman, insanlara ilk orada vaaz verirken, konuşurken söylediği sözlerden birisi bu:

Efşu’s-selâm. “Selâmı aranızda yayın.”
Ve et’imu’t-taâm. “Birbirlerinize yemek yedirin. Sofranıza çağırın, gelsin.” *Ve sallû bi’l-leyli ve’n-nâsu niyâm.* “Başka insanlar gafil, horul horul uyurken siz geceleyin kalkın namaz kılın.” gibi, Peygamber Efendimiz’in tavsiyeleri var.

Neden?

Selam, tanışmaya sebep olur; tanışma, birlik ve beraberliğe sebep olur; böylece insanlar arası muhabbet kuvvetlenir, insanlar birbirleriyle dost olurlar; muhabbetli bir

toplum, cemiyet, millet, ümmet olur ve hayırlı şeyler yaparlar diye.

İslâm'da muhabbete, sevgiye, kardeşliğe sebep olan her şey sevap; günaha, ayrılığa, dargınlığa sebep olan her şey de yasak.

Mesela üç günden fazla küs durmak yasak. İki kişinin arasına laf getirip ara bozmak yasak, çok büyük günah.

Dinin ana hedeflerini, emirlerini anlamak istersek:

Allah müslümanların birbirlerini sevmesini, birbirlerine kucak açmasını, birbirlerini dost tutmasını, muhabbeti istiyor; düşmanlık, ayrılık, gayrılık, kin, adavet, çekişme ve çatışmayı da sevmiyor. Allah'ın öğrettiği şeylerin özeti, hülâsası bu.

Burada da, insan meclisten kalkıp gidiyor, *es-selâmu aleyküm* diyor, en kısası bu; “Selam senin üzerine, sizin üzerinize olsun.”

Ne demek selam? Sadece bir işaret mi?

Hayır. *Selam*, cennetin ismi. Cennetin adı *Dâru's-selâm*. Allahu Teâlâ hazretlerinin ismi; Esmâ-i Hüsnâ'sında *es-Selâmu'l-Mü'minü'l-Müheymin* diye sayıyoruz. Selâmın İslâm'daki

mânası çok yüksek. “Selam senin olsun” dediğin zaman, sen karşındaki insana dünyadaki her türlü rahatlığı, huzuru, âfiyeti, âhirette de nimeti, cenneti istemiş oluyorsun. “Selam olsun sana” dediğin zaman, “cennetlik ol” demiş oluyorsun; ta oraya kadar gidiyor.

Onun için, bizim kelimelerimizin yerini tercüme başka kelimeler karşılamaz. “Günaydın”, “*Guten tag*”, “*Good morning*” vesaire, bunlar karşılamaz.

Good morning ne demek?

“İyi sabah” demek. “İyi sabahlamak” demek. E ne olacak, iyi sabahlama... İyilikten maksat ne?

Ama “selam” dediğin zaman çok güzel şeyler temenni etmiş oluyorsun.

Demek ki meclise geldiğimiz zaman selâmet dileyeceğiz, *es-selâmu aleyküm* diyeceğiz. “Ey mecliste oturan insanlar! Ben hepinizin hayrını, saadetini, selâmetini istiyorum; dünyada âhirette hayırlara gark olun, nimetlere dalın, Allah’ın lütfuna erin, bahtiyar olun.” demiş oluyoruz. Onlardan ayrılırken de son temennimiz yine o oluyor;

onlara en güzel şeyleri temenni etmiş oluyoruz. Güzel bir arada olmak, güzel bir ayrılmak olmuş oluyor.

Hatırınızda kalsın; bir yerden dönerken de ayrılırken de *es-selâmu aleyküm* ve *rahmetullâhi* ve *berekâtühû* gibi selamlaşmayı unutmayın.

Bugünkü hadîs-i şerîflerin ikincisi:

إِذَا قَرَأَ ابْنُ آدَمَ السَّجْدَةَ، فَسَجَدَ اعْتَزَلَ الشَّيْطَانُ
يَبْكِي، يَقُولُ: يَا وَيْلَهُ، أُمِرَ ابْنُ آدَمَ بِالسُّجُودِ، فَسَجَدَ
فَلَهُ الْجَنَّةُ، وَأُمِرْتُ بِالسُّجُودِ فَعَصَيْتُ فَلِيَ النَّارُ.

İzâ karâe'bnü Âdeme's-secdete fe-secede i'tezele's-şeytânu yebkî yekûlu yâ veylehû umire'bnü Âdeme bi's-sücûdi fe-secede fe-lehü'l-cennetü ve umirtü bi's-sücûdi fe-asaytü felîye'n-nâru.

Bu da hadis kitaplarının kıymetli ve sahih olanlarında yazılmış diğer bir hadîs-i şerîf. Abdullah b. Mes'ûd *radiyallahu anh* rivayet etmiş.

Ne buyurmuş Peygamber Efendimiz?

İzâ karâe'bnü Âdeme's-secdete.

“Âdemoğlu Kur'ân-ı Kerîm'de bir secde âyetini okuduğu zaman...”

14 tane âyet-i kerîme var, orada o âyeti okuduğumuz zaman secde etmemiz gerekiyor, Allah secdeyi emretmiş oluyor veya secde etmek müsait olmuş oluyor. O bakımdan Kur'ân-ı Kerîm'de “secde âyetleri” denilen bu âyetleri okuyunca insanın kalkıp secde etmesi lazım.

Eđer secde edecek bir abdesti yok, durumu müsait değilse; *semi'nâ ve ata'nâ ğufrâneke rabbenâ ve ileyke'l-masîr* demesi lazım. Bu duayı okuduğu zaman; “Duyduk, işittik yâ Rabbi! Affet bizi! Biz sana döneceğimizi biliyoruz. Durumum müsait olmadığı için, zemin zaman müsait olmadığından yapamadım ama aklımda...” demiş gibi oluyor.

Secde ettiği zaman secdede ne kadar *Sübhânallah* okuyacaksa okuyacak, secdeden kalkınca ondan sonra onun bir de duası var, onu da etmek lazım.

“Âdemoğlu yani Hz. Âdem'in evlâdı cinsinden olan biz insan cinsi, insanlardan

birisi, müslümanlardan birisi secdeyi okuduğu zaman...”

Fe-secede. “Kalkıp secde etti mi...”

Ne olur? Ne diyor Peygamber Efendimiz?

İ'tezele's-şeytânu yebkî. “Şeytan ağlayarak onun yanından ayrılır.”

İnsanın yanında şeytan var; ağlayarak yanından ayrılır. Ve der ki;

Yekûlu yâ veylehû. “Yazıklar olsun ona!”
Umire'bnü Âdeme bi's-sücûdi. “Âdemoğlu secde etmekle emrolununca...” *Fe-secede.* “Secde etti.” *Fe-lehü'l-cennetü.* “Secde ettiği için cennetlik olacak, cennete girecek.” *Ve umirtü bi's-sücûdi.* “Ben de secde etmekle emrolunmuştum, Allah bana da ‘secde et’ diye emretmişti.” *Fe-asaytü.* “Ama ben dinlememiş, âsi gelmişim, âsi olmuşum.” *Feliye'n-nâru.* “Beni de Allah cehennemlik etmişti, ben cehenneme gideceğim.” diye ağlayarak gider, Âdemoğlu secde etti diye.

Mâlum, şeytanın secde etmemesi ne zaman oldu?

Âdem *aleyhisselâm*'ı yarattığı zaman Allahu Teâlâ hazretleri meleklerine emretti, dedi ki;

“Âdemoğlunu -eşref-i mahlukât olarak-yarattım, buna secde edin.”

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ

Fe-secede'l-melâiketü küllühüm ecmaûn.

“Meleklerin hepsi topluca Âdemoğluna secde ettiler.”²

Allah emrettiği için melekler söz dinlediler, secde ettiler.

إِلَّا إِبْلِيسَ

İllâ iblîse. “Yalnız İblis *aleyhillâne*, şeytan secde etmedi.”³

أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ

Ebâ ve'stekbere. “İmtina eyledi, ibâ eyledi, ‘yapmam’ dedi, kibirlendi.”⁴ Ve Allah'ın sevmediği bir mahluk oldu.

² 38/Sâd, 73.

³ 38/Sâd, 74.

⁴ 2/Bakara, 34.

Ne dedi?

“Benim yarattığım bu mübarek yaratığıma niye secde etmedin, ben emrettiğim halde?” deyince, şeytan dedi ki;

أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ

Ene hayrun minhü. “Ben ondan daha hayırlıyım.” *Halektenî min nârin ve halaktehû min tîn.* “Beni ateşten yarattın, onu topraktan yarattın.”⁵

Allahu Teâlâ hazretlerine ukalâlık etti, âsi geldi, söz söyledi. Onun üzerine Allah da onu huzurundan tart eyledi, kovdu ve cehennemlik eyledi.

O da dedi ki;

“Bana müsaade et, imkân ver, ben de bu Âdemoğlunu aldatayım.”

Allahu Teâlâ hazretleri de şeytana Âdemoğlunu aldatma imkânını o istediği için verdi.

⁵ 38/Sâd, 76.

Tabii her şeyde hikmeti var. Hikmetine binâen... İsterse verir, istemezse vermez. Her şeye kâdir. Verdi ve dedi ki;

“Git, sen ve sana tâbi olanlarla ben cehennemi dolduracağım!”

Şeytanı cehenneme atacak, şeytana uyanları da cehenneme atacak; cayır cayır ebedî yanacaklar.

لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمَلْنَا جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ

Le-men tebiake minhüm le-emle’enne cehenneme minküm ecmaîn. “Seni atacağım, bir de sana o Âdemoğullarından kim tâbi olursa...”⁶ onları da yakacağını bildirdi.

İyi, salih, mü’min kulların şeytanın vesvesesine kanmayacağını, şeytanın vesvesesinin onlara tesiri olmayacağını da âyet-i kerîmede bildirdi.

Demek ki Âdemoğluna aklını, vicdanını, fikrini, iradesini kullanıp şeytana uymama kabiliyetini ve kuvvetini verdi; şeytana da Âdemoğlunun sağından solundan, önünden arkasından gelip gidip etrafında dolaşıp ona

⁶ 7/A’râf, 18.

vesvese verme imkânına müsaade etti, “yap bakalım” diye...

Neden yaptı bunu?

İmtihan için.

Dileseydi Allah yeryüzünde bir tane kâfir bırakmazdı.

Neden bırakıyor?

Dileseydi Allah şeytansız bir âlem yaratırdı. Öyle yapmadı. Âdemoğlunu şeytanla deniyor. Bakalım o yarattığı şeytan onun sağından solundan, önünden arkasından dolanıp vesvese verince, “fıs fıs fıs fıs, tıs tıs tıs tıs...” bir şeyler söyleyince Âdemoğlu kanacak mı kanmayacak mı diye, denemek için bu. Bundan dolayı... Bunu iyi bilersiniz.

Sonra da Allah *celle celâlüh* bize bildirdi ki;

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا

İnne's-şeytâne leküm adüvvün fe't-tehizûhu adüvvâ. “Şeytan sizin için bir düşmandır, zararlı, sizi kandırmaya çalışan bir mahluktur. Siz de onun düşman olduğunu

bilin, onu düşman belleyin, düşman edinin, aman ona uymayın!”⁷ diye nasihat etti.

Şeytan insanın içine vesvese verebilir, başka bir şey yapmaz, kulağından burnundan çekip de suçu zorla yaptırmaz; suçu insan kendisi yapar. Onun için cezaya kendisi müstehak oluyor. Şeytan fikri verir; “Git şuraya, yap şu mel’un işi.” diye şeytan vesvese verir, allar pullar, süsler, heyecanlandırır, arzulandırır. Ama Âdemoğlu kendisini tutamadığı, gittiği için cezayı Âdemoğlu yer. Şeytan yiyecek zaten, o cehennemlik; ona tâbi olduğu için Âdemoğlu da cezayı yer. Ona uymayıp kendisini tutan kimseye de Allah büyük mükâfat verir!

Demek ki bir bakıma şeytan bizim mükâfat kazanmamıza sebep de oluyor. Uymadığımız zaman mükâfat oluyor. Kandıığımız zaman imtihanı kaybetmiş oluyoruz, o zaman günaha düşmüş oluyoruz, kötü bir şey oluyor.

O halde gayet kolay müslümanın işi: Şeytanın vesvesesine uymayacak.

⁷ 35/Fâtır, 6.

Yâsîn sûresindeki âyet-i kerîmede ne diyor?

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ

E lem a'hed ileyküm yâ benî Âdeme en lâ ta'budü'ş-şeytâne. “Ben sizinle ahd etmedim mi, sözleşmedim mi, nasihat etmedim mi size, şeytana tapınmayın diye?”⁸

Ahd etti, bildirdi.

Demek ki bizim yapacağımız bir şey var: İçimizden gelen arzuların karşısında, bir arzu geldiği zaman düşüneceğiz;

“Bunu yapayım mı, yapmayayım mı? Bunun sonu hayır mı, şer mi? Bu rahmânî mi, şeytânî mi?”

Rahmânî ise, Kur'an'da emredilmişse, hadîs-i şerîfte emredilmişse yapacağız.

Dün akşam bizim İlksav vakfındaki *Tabakâtus-Sûfiyye* kitabını okumamızda geçti:

Ebû Süleyman ed-Dârânî hazretleri diyor ki;

⁸ 36/Yâsîn, 60.

“Aklıma nice nice güzel fikirler, nükteler, maârif-i ilâhiyeden güzel nice şeyler gelir; ‘Âyet ve hadise uyuyor mu, uymuyor mu?’ diye onları günlerce içimde kontrole tâbi tutarım, âyet ve hadisten iki tane şahit bulmadıkça dilimle o sözleri söylemem.” diyor.

Evliyâullah buna o kadar dikkat etmişler.

Biz de bunu öğreneceğiz.

Neyi öğreneceğiz?

İçine insanın her türlü arzu gelir; bu arzulara kontrol ile yaklaşıp kendimizi kontrol edip kötü olanları yapmamayı öğreneceğiz, kendimizi tutmayı öğreneceğiz. Mesele bu; bu kadar basit. Ama zor. Şeytanın vesvesesine kapılmamak, şeytana uymamak kolay değil. Çünkü şeytanın çağırıldığı yer tatlıdır, zevklidir, şarkılıdır, türkülüdür, içkilidir, eğlencelidir, keyiflidir, kahkahalıdır... Ama şimdiki hâli öyledir; sonu azaptır, pişmanlıktık, “ah!”dır “vah!”dır, mahkemedir, hapisanedir, cehennemdir! Şeytan böyle bir yere çağırır. O zaman kendimizi tutmayı öğreneceğiz.

Kendimizi tutmayı nasıl öğreniriz?

Bir kere eğriyi doğruyu öğreneceğiz; hangisi sevap hangisi günah, hangisi hayır hangisi şer, hangisi Kur'ân-ı Kerîm'de, hadîs-i şerîfte, şeriatte var hangisi yok; bunu öğreneceğiz. Bu bir. Bilgi lazım. Eğriyi doğruyu bilmek lazım. İkincisi de; eğri olanı yapmamayı, doğru olanı yapmayı öğrenmemiz, irademizi kuvvetlendirmemiz lazım.

Bu neyle olur?

Tasavvufî çalışmayla olur.

Tasavvufî çalışmanın herkes tarafından bilinen şekli nedir?

Ramazan'da oruçtur. Ramazan'da oruç tutuyoruz; içeceğimiz suyu bile içmiyoruz, yediğimiz yemeği bile yemiyoruz, evliyiz, hanımımızla bile yasaklar başlıyor. Demek ki Ramazan bizim irademizi kuvvetlendirme, takvâyı öğrenme, kendimizi tutmayı egzersiz yapma, idman yapma ayı.

Millet bunu bilmiyor. Millet şuarsuz oruç tutuyor. Ondan sonra da faydasını görmüyor tabii... Halbuki her sene 12 aydan bir ayda, bir ay boyunca insan idman yapıyor. Bu kadar

idmanlı insanın dünya şampiyonu olması lazım, pazuları kat kat olması lazım, bileğinin çok kuvvetli olması lazım, halteri kuş tüyü gibi kaldırması lazım, tuttuğunu savurması lazım! Ama idmanı güzel, usûlünce yapmadığı için bu şeyler olmuyor.

Demek ki Ramazan'da da yapacağız, Ramazan'dan sonra da dinin, tasavvufun emirlerine, tarikatın terbiyesine riayet edeceğiz, şeytana uymayacağız.

Şeytana uymamak, bir; nefse uymamak, iki. Bunu başardığı zaman insan ne güzel bir kul olur.

Çok güzel, bu da hatırımızda iyice kalsın.

Biz secde âyetini okuduğumuz zaman şeytan ağlayarak uzaklaşıyor. Secde ettikten sonra artık yanımızda da duramıyor, ağlayarak uzaklaşıyor;

“Vah yazıklar olsun buna!..”

Bize niye yazıklar olsun; sana yazıklar olsun hain, zalim!

“Yazıklar olsun!” diyor, “Bu secde ile emrolununca secde etti, cennete girecek; ben secdeyle emrolunmuştum, secde etmemiştim,

ben cehenneme gireceğim.” diye üzülerek gidiyor.

b. Kur'an Hatalı Okunursa, Melek Düzeltir

Üçüncü hadîs-i şerîf:

إِذَا قَرَأَ الْقَارِئُ فَأَخْطَأَ، أَوْ لَحَنَ أَوْ كَانَ أَعْجَمِيًّا،
كَتَبَهُ الْمَلَكُ كَمَا أَنْزَلَ.

*İzâ karâe'l-kâriu fe-ahta'a ev lahane ev kâne a'cemiyyen ketebehü'l-melekü kemâ ünzile.*⁹

İbn Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan. Bu hadîs-i şerîfi Peygamber Efendimiz'in amcası Abbas'ın oğlu, yeğeni Abdullah rivayet etmiş.

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*;

İzâ karâe'l-kâriu. “Kur'ân-ı Kerîm'i okuyan kimse Kur'ân-ı Kerîm'i okuduğu zaman...” *Fe-ahta'a.* “Hatalı okumuşsa...” *Ev lahane.* “Harekelerini yanlış okumuşsa...”

Bazen bakıyorsun; hoca, hatip hutbeye çıkıyor, Kâbe'de bakıyorsun yanlış okuyorlar

⁹ Deylemî, *el-Firdevs*, I, 289-290, r. 1137; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, I, 513, r. 2284.

ya... İnsan beşer, şaşıyor. Yanlış okuyorlar, hatalı okuyabiliyorlar.

“Hata ederse veyahut harekesini bozuk okursa...”

Ev kâne a’cemiyyen. “Ya da telaffuzunu Arap gibi güzel yapamazsa, bozuk telaffuz ederse...”

Mümkün olduğu kadar güzel telaffuzu öğrenecek. ‘Sin’ ile ‘sad’ı ayıracak, ‘ha’ ile ‘he’yi ayıracak, ‘kaf’ ile ‘kef’i fark ettirecek bir telaffuzu bilecek. ‘Ayn’ ile ‘hemze’yi fark etmeli.

Kâbe’nin imamı ‘hemze’leri ‘ayn’ gibi çatlatıyor. Yanlış okuyor ya... Arap, babadan dededen Arap, çölden gelmiş Arap; yanlış okuyor! Başka hocalarla da konuştum. Bu işi iyi bilen insanın kulağını öyle rahatsız ediyor ki... Ya bu ‘hemze’, bunu niye ‘ayn’ gibi okuyorsun? Yanlış okuyor, telafuzu bozuk oluyor.

Mümkün olduğu kadar harflerin farkını anlamalı ve o farkın telaffuzumuzda uygulanmasını sağlamamız lazım. Çünkü sen ‘ha’ dersin, ‘he’ dersin, ‘hı’ dersin,

ayırmazsan mâna değişir. *Khallâk* dersen “halk edici Allah” mânasına gelir; *hallâk* dersen “tırâş edici berber” mânasına gelir. *Khalaka* yerine *heleke* dersen “helâk oldu” demiş olursun. *Khalaka* dersen “halk etti” demiş olursun; *haleka* dersen “tırâş etti” demiş olursun. Hepsi ‘ha’ ama mânası farklı, ayrı harf aslında...

Şimdi bizim Türkiye’ye geliyor Araplar, başka memleketten, İngiliz, Amerikalı; telaffuzundan şıp diye anlıyoruz. ‘l’ harflerini çıkartamıyor. Türkler’in rahatlıkla çıkardığı bazı harfleri çıkartamıyor. Telaffuzundan bakıyorsun, “Tamam, bu bilmiyor.” diye anlıyorsun.

Ama iyi niyetli bir insan, Kur’an okudu, hatalı okudu veya harekesini bozuk okudu veya telaffuzunu tam yapamadı...

Ketebehü’l-melekü. “Onun meleği bunun bu okuyuşunu...” *Kemâ ünzile.* “Kur’ân-ı Kerîm nasıl indirildiyse öyle yazar.”

Defterine doğru yazar. O sûreyi yanlış, hatalı, eksikli, kusurlu okumuş bile olsa “şöyle okudu” diye doğru yazar. Hüsnü niyetle olduktan sonra kişinin eksikliğinden,

kusurundan, dikkatsizliğinden, cahilliğinden dolayı yaptığı şeyleri melek doğrultuyor, Allah affediyor. Melek kendi başına bir şey yapmaz, Allah demek ki iyi niyetine bakarak doğru yazdırıyor.

Kur'ân-ı Kerîm Allah'ın kelâmı olduğu için bize düşen nedir?

Hatasız okumaya dikkat etmek, harekelerini göz önünde tutmak, telaffuzunu da iyice yapmaya çalışmak.

Telaffuzunu iyice yapmaya çalışmak... Bir Arap'ın telaffuzuyla gayri Arap'ın telaffuzu hemen belli olur. Yabancı bir insanın gelip de Türkçe öğrenip konuşmasıyla Türk'ün konuşmasının farklı olduğu gibi, hatta Karadenizli'nin konuşmasıyla Diyarbakırlı'nın konuşmasının farklı olduğu gibi, Konyalı'nın Aydınlı'dan, İzmirli'den farklı olduğu gibi anlaşılır. Ufak tefek şeyler olabilir. Ama mümkün olduğu kadar hiç olmazsa harfleri doğru çıkarmayı öğrenmeli, aralarındaki farkı bilmeliyiz.

Bundan sonraki hadîs-i şerîf:

الْقُرْآنَ، وَتَفَقَّهَ فِي الدِّينِ، ثُمَّ أَتَى إِذَا قَرَأَ الرَّجُلُ
بَابَ السُّلْطَانِ تَمَلَّقًا إِلَيْهِ، وَطَمَعًا لِمَا فِي يَدِهِ خَاصَ
بِقَدْرِ خُطَاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ.

*İzâ karâe'r-raculü'l-Kur'âne ve
tefakkaha fi'd-dîni sümme etâ bâbe's-sultâni
temellükan ileyhi ve tamaen limâ fî yedihî
hâda bi-kadri hutâhu fî nâri cehenneme.*

Bu hadîs-i şerîf Muaz b. Cebel radiyallahu
anhümâ'dan rivayet edilmiş.

Diyor ki Peygamber Efendimiz;

İzâ karâe'r-raculü'l-Kur'âne. “Kur'an'ı
okuduğun zaman...”

Kim?

Bir din tahsili yapmış olan ilim meraklısı
kimse.

Ve tefakkaha fi'd-dîni. “Dinde de ahkâm-
ı dîniyyeyi, şeriatin emirlerini yasaklarını
öğrendiği zaman...”

Kur'an'ı öğrendi, fıkıh da okudu, ilmi hâl
bilgisine de sahip oldu, dinî bilgiye de mâlik
oldu...

Bu tahsili yaptı...

Bu tahsil niçin yapılır?

Allah rızası için yapılır.

Yaptı ama bu nereye gitti?

Etâ bâbe's-sultân. “Sultanın, hükümdarın sarayına kapısına gitti.” *Temellükan ileyhi.* “Ona yağ çekmek için, dalkavukluk yapmak için.” *Ve tamaen limâ fî yedihî.* “Sultanın parasına puluna, hazinesine, elindeki bahşışine tamah ettiği için.”

“Gideyim de, şirin görüneyim de, kendimi beğendireyim de bir kese alayım...” diye bir hevesle...

Hâda bi-kadri hutâhu. “O zaman o yol boyunca attığı adımlar miktarınca...” *Fî nâri cehenneme.* “Kişi cehennemin ateşine dalar gider...”

“Sen Allah’ın sevdiği din ilmini yağcılık için, dalkavukluk için, para kazanmak için, bahşış almak için mi yapıyorsun?!” diye attığı her adımla cehennemin ateşin içine biraz daha dalar, her adımda biraz daha dalar...

Yani çok kötü bir şey yapmış oluyor.

Alim, ilim öğrenen insanlar, talebeler ilmi Allah rızası için öğrenecek, bir.

Kimseye yağcılık yapmayacak, dalkavukluk etmeyecek, iki.

Kimseden dinini satıp para sağlamaya çalışmayacak, dini mukabilinde maddî kazanç, çıkar sağlamaya gayret etmeyecek, üç.

Din alimliğinin, dinî bilgileri öğrenmenin şartı bunlardır.

Allah rızası için öğrenecek. Hak bildiği şeyi herkesin karşısında söyleyecek.

Efdalü'l-cihâdi kelimetü hakkin inde sultânin câir. “En yüksek dereceli sevaplı cihat, zalim hükümdarın karşısında hak sözü söylemektir.”

Susmayacak, söyleyecek.

Söylüyoruz, diyoruz ki...

Hükümdar şimdi kim?

Reisicumhur, başbakan, yardımcısı filanca, falanca...

Yanlışta “Bak bu böyle olmaz. Burası eksik, burası olmadı.” diye söylemesi lazım.

Hakkı söyleyecek, yağcılık çekmeyecek, Allah rızası için öğrenecek. Bir de öğrendiklerinden maddî çıkar sağlamaya çalışmayacak.

Kur'ân-ı

Kerîm...

Eûzubillahimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm... Elini kulağına koyuyor, Kur'an okuyor; önünde mendil! "Ben Kur'an okuyorum, çıkın bana paraları." Olmaz! Para kazanmak için olmuş oluyor. Bu tarzda...

Bundan başka şekillerde de itibarlı bir insanın yanına gidip ona kendisini beğendirip dinî faaliyetinden dolayı para almak da aynı duruma geldiği anlaşılıyor. "Oradan biraz bahşiş alırım" diye hükümdarın sarayına gittiği zaman, attığı her adımda cehennemın ateşin içine dalmış oluyor.

Allah alimlerimizi has hâlis, sırf Allah rızası için ilim öğrenen, hakkı söylemekten geri durmayan, maddî menfaat beklemeyen, namuslu, yüksek seciyeli, karakterli alimler eylesin; şaşırmasın, yanıltmasın.

Bir başka hadîs-i şerîfte de bu mânalar çok nasihat edilmiştir.

“Alimlerin en kötüsü sultanın yanına gidendir.”

Alimlerin en kötüsü siyasetçinin, başkanın, filancanın yanına gidendir.

Neden?

Onda menfaat var, iktidar var, para var, pul var, imkân var, memuriyet verir, vs. vs.

“Hükümdarların en iyisi de alimlerin huzuruna gidendir.”

O da niye gidiyor?

Hakkı öğrenmek istiyor. “Gideyim de şu mübareğin elini öpeyim de nasihatini alayım...”

Mesela Selçuklu sultanı, koca sultan, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî hazretlerinin yanına gelmiş, kaç sefer... Bazen kabul etmemiş. Hükümdar etrafında askerleriyle geldiği zaman kabul etmemiş. Bir seferinde de gelmiş oturmuş, susmuş. Evine gelmiş, ne desin, bir şey denmez.

Ben de bazen, söz söylemem gereken insanlar evime geliyor, “Şimdi evime gelmiş, burada tepelemeyeyim şunu...” diyorum, bir

şey demiyorum. Ne diyeyim; evime gelmiş, mahçup etmek işime gelmiyor.

Herhalde öyle, söz söylememiş.
Hükümdar da demiş ki;

“Bana nasihat et.”

Bakmış ki konuşmuyor Mevlânâ, boynunu eğmiş, duruyor. Ne desin? Evine gelmiş, bir şey de söylemek istemiyor, demek ki kırmamak istiyor. Madem evine gelecek kadar bir nezaket göstermiş, basiret göstermiş, edep göstermiş...

“Bana nasihat et.”

Kaldırmış başını, demiş ki;

“Ben sana ne nasihat edeyim ki; sana nimetleri Allah ikram ediyor, sen şeytana kulluk ediyorsun!”

Lafa bak! Hükümdara söylüyor bunu!

Büyük adamlar durup dururken öyle [büyük adam] olmuyor.

“Bir fukarânın işini yapıversin.” diye, divan başkanı filanca vezire veya vezîr-i âzama bir mektup yazmış. O da cevap göndermiş ki;

“Hocam mümkün değil, divanın usûlüne aykırıdır, olmaz.” gibi bir laf...

Tabii o, fakiri dinledi, durumu biliyor, haksız olsa zaten desteklemez. Tekrar bir mektup yazmış, demiş ki;

“Divan Süleyman’ın emrindedir, Süleyman divanın emrinde değildir.”

Adam bu lafı duyunca hemen işi yapmış.

Ne demek istedi?

Adamın adı da Süleyman’mış.

Mâlum, Süleyman *aleyhisselam* insanlara cinlere peygamberdi; hükmederdi. Cinler Süleyman’ın emrindeydi. Farsça’da da *cin* demek, *div* demek; *cinler* demek *divân*, *divler* demek. Cinler Süleyman’a tâbiydi.

“Divân, divler Süleyman’a tâbidir, Süleyman divlere tâbi değildir.” demiş oluyor. “Cinlere tâbi değildir, o asıl yüksek olan odur.” demiş oluyor. Ama bir taraftan da; “Sen o divanın, o dairenin başkanıydın; o daire seni dinler, sen o daireyi dinlemek zorunda değilsin.” demiş oluyor. Ama nükteli konuşmuş olduğundan hemen “başüstüne” demiş, işi yapmış.

Fukarânın elini tutmuşlar, sultanları onlara zulmettirmemişler. Sultan geldiği zaman hakkı söylemişler, yanlış iş yaptığı zaman çıkmışlar karşısına; “Bu doğru değildir!” diye doğru yola çağırmışlar.

Neden bu sertlik? Müslümanın hâli yumuşaklık değil miydi, affedicilik değil miydi? Niye böyle yapıyorlar?

İşte bu [hadisteki uyarıdan] dolayı.

İslâm aliminin işi nedir?

İslâm aliminin işi; iktidar sahibine nasihat etmektir, ondan menfaat beklemek değildir. Dobra dobra söyler.

Allah bizi o sevdiği yoldan ayırmasın.

c. Fâtiha'nın Başında Besmele Okunması

إِذَا قَرَأْتُمْ ﴿الْحَمْدُ﴾ فَاقْرَأُوا: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ﴾، فَإِنَّهَا أُمُّ الْقُرْآنِ وَأُمُّ الْكِتَابِ وَالسَّبْعُ
الْمَثَانِي، وَ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ إِحْدَى
آيَاتِهَا.

İzâ kara'tümü'l-hamdü fakraû
bismillâhirrahmânirrahîm fe-innehâ ümmü'l-

*Kur'âni ve ümmü'l-kitâbi ve seb'ü'l-mesâni ve bismillâhirrahmânirrahîmi ihdâ âyâtihâ.*¹⁰

Onbeşinci hadîs-i şerîfe geldik.

Ebû Hüreyre *radiyallahu anh'ten* rivayet edildiğine göre, diyor ki bu hadîs-i şerîfte;

İzâ kara'tümü'l-hamdü. "Elhamdülillah sûresini okuduğunuz zaman." Fakraû bismillâhirrahmânirrahîm. "Evvelinde Bismillâhirrahmânirrahîm diye de okuyun." Fe-innehâ ümmü'l-Kur'âni. "Çünkü bu hamd sûresi Kur'ân-ı Kerîm'in ümmüdür, annesidir, özüdür, hülâsasıdır."

Kur'ân-ı Kerîm'in içindeki meâni, mânalar *Fâtiha* sûresinde derc edilmiş, özetlenmiştir. Kitabının başındaki fihrist gibidir. Her âyeti öteki sûrelerle ilgilidir, her harfi ilgilidir.

Ve ümmü'l-kitâbi. "Ve kitabın anasıdır."

Ve seb'ü'l-mesâni. "Kur'ân-ı Kerîm'de; 'Biz sana seb'ü'l-mesâni verdik, ve'l-Kur'âne'l-azîm verdik.' diye âyet-i kerîmede

¹⁰ Dârekutnî, *Sünen*, II, 86, r. 1190; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, II, 67, r. 2390; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VII, 437, r. 19665.

bildirilen *seb'ü'l-mesâni* de -Fâtîha sûresi kastediliyor- odur.”

Ve bismillâhirrahmânirrahîmi ihdâ âyâtihâ. “*Bismillâhirrahmânirrahîm* onun âyetlerinden birisidir. Onun için, *Fâtîha*’yı okurken *Bismillâhirrahmânirrahîm* diye okuyunuz.” diyor bu hadîs-i şerîfte.

Bunun için de söylenecek çok bilgiler vardır. Ben zemini, zamanı, cemaatin durumunu düşünerek kısaca şöyle söylüyorum:

Biz de Kur’ân-ı Kerîm’i okuyoruz, her rekâтта *Fâtîha*’yı okuyoruz.

Nasıl okuyoruz?

İlk rekâтта eûzübesmele çekerek okuyoruz. Ondan sonra sadece *Bismillâhirrahmânirrahîm* diye okuyoruz. *Bismillâhirrahmânirrahîm*’i içimizden okuyoruz, *el-hamdü lillâhi Rabbi’l-âlemîn* diye *Fâtîha*’nın öteki âyetlerini ilk rekâtlarda, akşam yatsı sabah namazlarında âşikâre okuyoruz. Çünkü *Bismillâhirrahmânirrahîm* bizim mezhebimizin imamlarına ve onların dayandıkları delillere göre Kur’ân-ı Kerîm’den

bir âyettir ama *Fâtiha*'nın kendi âyeti değildir. Her sûrenin başında fâsıla olarak konulmuştur.

إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Innehû min Süleymâne ve innehû bismillâhirrahmânirrahîm âyet-i kerîmesinde¹¹ olduğundan da Kur'ân-ı Kerîm'in âyetlerinden bir parçadır, diye alimlerimiz hükmetmiş olduklarından biz içimizden okuyoruz.

Ama Mâlikî mezhebinde, başka mezheplerde *Bismillâhirrahmânirrahîm. el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. er-Rahmâni'r-rahîm. Mâliki yevmi'd-dîn...* Hatta *mâliki* değil, *meliki yevmi'd-dîn*, çeşitli kıraatleri var, böyle okurlar. Besmeleyi de mezhepleri icabı cehren, âşikâre okurlar.

Bizim mezhebimize göre biz içimizden okuyoruz. Bu okuma emrine uymuş oluyoruz. İhtilafa, içtihat farkına göre de içimizden okuyoruz.

¹¹ 27/Neml, 30.

d. Yemek Yerken Ayakkabıların Çıkartılması

إِذَا قُرَّبَ لِأَحَدِكُمْ طَعَامُهُ، وَفِي رِجْلَيْهِ نَعْلَانِ، فَلْيَنْزِعْ
نَعْلَيْهِ، فَإِنَّهُ أَرْوَحُ لِلْقَدَمَيْنِ، وَهُوَ مِنَ السُّنَّةِ.

*İzâ kurribe li-ehadiküm taâmuhû ve fî ricleyhi na'lâni fe'l-yenza' na'leyhi fe-innehû ervahu li'l-kademeyni ve hüve mine's-sünneti.*¹²

Enes radiyallahu anh'ten.

Diyor ki Efendimiz;

“Sizden birinize yemek getirildiği, ikram olunduğu zaman, ayaklarında da pabuçları varsa ayaklarından bu pabuçlarını çıkartsın.”

Tabii şimdiki gibi düşünmeyin. Evimiz var, halımız var, içeri giriyoruz vesaire... O zamanın şartlarını halleri düşünün; her taraf kum... İnsan normal olarak ayakkabıyla geziyor. Yemek getirildiği zaman insan kumun üstüne oturur, ayağını uzatır yemek yiyebilir.

¹² Dârimî, "Et'ime", 38, r. 2125; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 132-133, r. 7129; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, VII, 199-200, r. 4188; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, III, 295, r. 3202; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 235, r. 40727; İbn Hacer, *Metâlibü'l-âliye*, X, 733, r. 2403.

Efendimiz diyor ki;

“Size yemek getirildiği zaman, ayaklarında da pabuçları olduğu zaman onları çıkartsın. Çünkü bu;”

Ervahu li'l-kademeyni. “İki ayağın rahat etmesi için daha uygundur, daha rahat bir durumdur.” *Ve hüve mine's-sünneti.* “Bu sünnettendir.”

Efendimiz'in âdet-i seniyyesi ve doğru olan şekildir.

Demek yemek yerken ayağını çıkartacak, pabuçlu yememeye dikkat edecek.

Belki bu gibi şartlar kırdaki bayırda, köyde kentte olabilir. Böyle yapmaya dikkat etmek lazım. Lokantada yerken insan ne yapacak bilmiyorum, mümkünse çıkartmalı, ayaklarını [rahatlatmalı]... “Sünnete uyayım, Efendimiz öyle emretmiş.” diye yaparsa sevap kazanır.

إِذَا قُرَّبَ إِلَى أَحَدِكُمْ طَعَامٌ وَهُوَ صَائِمٌ، فَلْيَقُلْ: بِسْمِ
اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ. اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ، وَعَلَى رِزْقِكَ

أَفْطَرْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ. سُبْحَانَكَ وَبِحَمْدِكَ. تَقَبَّلْ
مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

*İzâ kurribe ilâ ehadiküm taâmun ve hüve sâimun fe'l-yekul: Bismillâhi ve'l-hamdü lillâhi. Allahümme leke sumtü ve alâ rızkıke eftartü ve aleyke tevekkeltü. Sübhâneke ve bi-hamdike. Tekabbel minnî inneke ente's-semîü'l-alîm.*¹³

Enes radiyallahu anh'ten.

Mânası:

“Sizden biriniz oruçluyken kendisine bir yemek getirilirse...”

İftar vaktinde, artık oruçluydu, akşam ezanı okundu, yemek getirildi, takdim edildi.

Fe'l-yekul. “Şöyle desin, şöyle dua etsin:”

Bismillâhi. “Allah’ın adıyla, besmeleyle.”
Ve'l-hamdü lillâhi. “Allah’a hamd ü senâlar olsun...”

¹³ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VIII, 509, r. 23873.

Veyahut; “Allah’ın adıyla ve Allah’a hamd ederek...” *Bismillâhi ve’l-hamdü lillâhi*, “Allah’a hamd ederek...” mânasına.

Allahümme leke sumtü. “Yâ Rabbi! Senin rızan için oruç tuttum.” *Ve alâ rızıkıke eftartü.* “Ve senin verdiği rızıkla orucumu iftar ediyorum, açıyorum.” *Ve aleyke tevekkeltü.* “Ve sana tevekkül ettim yâ Rabbi! Seni vekil edindim. Sen tevekkül edinmeyi seversin, sana tevekkül ettim.” *Sübhâneke.* “Sen her türlü noksandan münezzehsin.” *Ve bi-hamdike.* “Sana hamd ü senâlar ederim.” *Tekabbel minnî.* “Orucumu, ibadetimi benden kabul eyle.” *Inneke ente’s-semîü’l-alîm.* “Hiç şüphe yok ki duaları işiten, her şeyi bilen sensin yâ Rabbi!” demiş oluyor. Bu duayı yazsınlar yazmak isteyenler.

Bismillâhi ve’l-hamdü lillâhi. Allahümme leke sumtü ve alâ rızıkıke eftartü ve aleyke tevekkeltü. Sübhâneke ve bi-hamdike. Tekabbel minnî inneke ente’s-semîü’l-alîm. Üç olsun, bir daha okuyalım.

Bismillâhi ve’l-hamdü lillâhi. Allahümme leke sumtü ve alâ rızıkıke eftartü ve aleyke tevekkeltü. Sübhâneke ve bi-hamdike.

Tekabbel minnî inneke ente's-semîü'l-alîm.
Allah oruç tuttuğumuz zaman bu duayı
hatırlayıp onu da etmemizi nasip eylesin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

15 Muharrem 1414 / 04.07.1993

İskenderpaşa Camii/ İstanbul

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

